

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Conciliarvm Omnivm Generalivm Et Provincialivm Collectio Regia

Ab anno CCCXIV. ad annum CCCXLVI.

Parisiis, 1644

De prauis Licinii moribus Capvt X.

urn:nbn:de:hbz:466:1-15072

ANNO CHRISTI 325.

μόνος, οἷα παναγάθου πατρὸς μονώτατος ὑπερῶν πανάγαθος παῖς, ἐν βουλήν τ' πατρικῆς, ἔειπεν, καὶ τοῦ ἀγίου πνεύματος φιλανθρωπίας, τῆς κατὰ τοῦ καινῶν ἐν φθορᾷ τ' σωτηρίου ἡμῶν προσηγορίας, ἀλλὰ μάλα προσηγορίας πλὴν ἡμετέρῃ ἰσοπίε φύσει, κατὰ τῆς ἀειότητος ἰατρίας καὶ ἀδελφείας ἡμῶν ἀναλαβῶν, καὶ τὰς νόσους φέρων, καὶ τότε καὶ αἰ σωτηρίαν καὶ ζωὴν τῶν τῆς ἀνθρώπων κατηργάσασθαι γῆρας, ὅς δὲ βασιλεὺς βασιλέων, καὶ τῶ ἰδίου λαοῦ αἰεὶ προσηγορίας, ἀλλὰ φίλον καὶ θεοφιλῆ ἰδίον Κωνσταντῖνον τοῖς τῆς εἰς αὐτὸν ἐστειλείας καὶ πίστεως ὁπλοῖς φερέσας, καὶ τῆς ἀσθεῶν τυραννῶν, τῶ τε καὶ Ρώμῃ Μαξιμίμου, καὶ τῶ καὶ πλὴν ἀνατολῆς Μαξιμίμου ἀνεγέρκεν οἷς δι' αὐτῶν αἰετῶν, φαιδρῶν καὶ βαδῶν εἰρῶν τῶ οικίῳ

mus : quod solus tamquam optimi Patris vnus ipse optimus Filius, paterna, sua ipsius & Spiritus etiam sancti clementia, salutis nostrae, cum in peccatorum corruptione & sordibus iaceremus, prospiciens, naturam nostram libenter induerit : & tamquam optimus medicus infirmitatem nostram suscipiens, & morbos auferens, tunc & semper salutem & vitam nostro generi restituerit. Qui rex regum populi sui curam agens, dilectum seruum suum Constantinum pietatis erga se & fidei armis munitum, in impios tyrannos, Maxentium Romae, & Maximinum in oriente, concitauit: quibus per illum e medio sublatis, summam & tranquillam pacem populo suo reddidit.

Γεῖλ τ' Λικινίου κακοῦργίας.

De prauis Licinii moribus.

ΚΕΦΑΛ. Ι.

CAPVT X.

ΟΥΚ ὡς ἀρετῆ, φησὶν ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος, τῶ μισοκαλῶ φθόνῳ, τῶ τε φιλοπονήσῃ δαίμονι φορητῶς ἢ τ' ὀρεσμῶν δ' αὖτε ὡς ἐν οὐδὲ Λικινίῳ μεταξὺ πένη ἐτύχθη ἀντάρτη πρὸς σὺφρονα λογισμὸν παρὰ τοῖς ἐμπεραδεν δεδηλωμένοις τυραννοῖς συμβεβηκότα. ὅς ἐν φερομένης ἀπὸ τ' δ' ἐργῆς, τ' βασιλείας μεγάλου Κωνσταντῖνου δευτέρῶν τιμῆς, δ' πηγαμβείας τε ἔσφιενείας ἡξιωμῆτος, μμησίως μὲν τῆς τ' καλῶν ἀπελιμπνέσ, τῆς δὲ τῆς ἀσθεῶν τυραννῶν μορθητίας ἐξήλου πλὴν κακοῦργίαν ἔων τῶ βίου πλὴν κατὰ σφοδρῶν ἐπέιδεν αὐτοῖς ὀφθαλμοῖς, πούτων ἐπέ

VERVM inuidiae probitatis hosti (inquit Eusebius Pamphili) omnisque impietatis fautori diabolo, nequaquam harum rerum spectaculum tolerandum videbatur: neque itidem Licinio velut iam mutato, ea quae tyranis prioribus obtigerant, satis exempli ad modestiam & animi moderationem excolendam dederunt. Qui cum imperio prospere frueretur, & secundas in honore post imperatorem Constantinum magnum obtineret, & coniunctione atque affinitate eius dignus habitus esset: relicta tamen praeclarorum hominum imitatione, perditos impiorum tyrannorum mores aemulatus est: & quorum miserum vitae exitum oculis conspexisset, eorum per-

Concil. Tom. 2.

ditam mentē sequi maluit, quam in præstantioris viri amicitia atque proposito perseverare. Invidia enim contra Constantinum, a quo plurima beneficia accepit, inflammatus, pestiferum & crudele bellum illi infert: non naturæ leges reueritus, non iurifurandi, non sanguinis, non foederum recordatus. Constantinus enim tamquam optimus princeps, quo in eum clara veræ benevolentiae indicia ostenderet, suam ipsius affinitatem illi non inuidit, illustres nuptias fororis illi non denegavit. & post pauca:

Ibidem. Sed impius Licinius contraria his admittere, omnes machinas quotidie contra præstantiorem excogitare, omnes insidiarum vias inuestigare coepit, ut profummiis beneficiis maleficia rependeret. quibus hæc insuper addit: Verum Deus Constantino (inquiens) amicus fuit, curator eius & custos, qui insidias in occulto & tenebris ei a tyranno comparatas, in lucem produxit atque patefecit. Tantum sancta pietatis arma ad depulsionem hostium, & ad salutis etiam nostræ propugnationem præsidii habent: quibus sanctissimus imperator noster præclare scriptus, multiplices & callidas execrabilis hostis insidias diuino auxilio effugit. Licinius deinde vbi clandestinos conatus suos neutiquam ex animi sententia succedere vidit (Deus enim omnem dolum ac fallaciam pio imperatori aperuerat) nec posset amplius facinus suum celare, bellum palam mouet: ac dum cum Constantino bellum suscipere constituit, iam etiam contra vniuersorū Deum Constantini cu-

δαμ τῆ γνώμῃ μᾶλλον, ἢ τῆ τῆ κρείττονος Φιλία τε καὶ διαδοῖς ἐμμένειν ἠβούλετο. διαφθονηθεὶς ποιγαροῦ τῶ πανδιεργέτη, πόλεμον δυσανγῆ καὶ δυνότατον πρὸς αὐτὸν ἐκφέρει, οὐ φύσεως νόμων φεισάμενος, οὐχ ὀρκωμοσιῶν, οὐχ αἵματος, οὐ σωστικῶν μνημῶν ἐν διαδοίᾳ λαβῶν. ὁ μὲν γὰρ αὐτῶν, οἷα πανάγαθος βασιλεὺς, βουνοίας πρέχων ἀληθοῦς σύμβολα, συγγυείας τῆς πρὸς αὐτὸν ἐκ ἐφθονσε, γάμων τε λαμπερῶν ἀδελφῆς μετοισίῳ ἐκ ἀπηνήσατο. καὶ μὴ ἐπερα. Ἰλλὰ τοῦ τοῖς πέναντία Λικίνιος διεπρόηθετο, παντοίας ὁσημέραι καὶ τῆ κρείττονος μηχανὰς ἴππεχῶ- μένος ὁ μισόθεος, πάντας τε ἴππνοῶν ἴππουλῆς ἔθηκε, ὡς αὐ κακοῖς ἀδιεργέτην ἀμείψεται. οἷς ἴππλέχῃ τῶ δὲ λῶ ἄρα ὁ θεὸς φίλος, κηδεμῶν καὶ φύλαξ, τῶ Κωνσταντίνω λέγων, ὅς αὐτῶ τὰς ἐν δοτορήτω καὶ σκότει μηχανωμῆμας ὑπὸ τῆ πρᾶντου ἴππουλας εἰς φῶς ἀγων διήλειχε. ποσοτόν * ἄρετῆς τὸ μέγα τῆς * ἀπὸ θεοσεβείας ὄπλον πρὸς ἀμυναν μὲν ἐχθερῶν, οἰκείας δὲ φυλακῆν σωτηρίας ἰσχύει. ὡ δὲ πεφραχμένος ὁ θεοφιλέστατος ἡμῶν βασιλεὺς Κωνσταντίνος, τῆ ἐκ τῆ θεοδοβοηθεία τὰς τῆ δυσωνύμου πολυπλόκου ἴππουλας διεδίδρασκεν. ὁ δὲ τύραννος τῶν λαθραίων συσκλίω ὡς οὐδαμῶς ἐώρα καὶ γνώμην χωροδοσαν τῆ θεοδοπάντα δόλον τε ἔραδιουργίαν τῶ θεοφιλεῖ βασιλεῖ κατὰ φῶρα ποιούτω. ἐκ ἐπὶ οἷός τε ὦν ἴππικρῦπτεδαμ, περφα- νῆ πόλεμον αἰρέται. ὁ μὲν οὖν δῆτα Κωνσταντίνω πολεμῆν διαγνοῖς, ἠδὲ καὶ κατὰ τῆ θεοδοτῆ ὄλων ὡς φρουροδ Κων-

ANNO
CHRISTE
335

σανήνου, ὃν ἠπίστω σέβειν αὐτὸν, πα-
ρατάπεισται ὀρμηταί· καὶ πείσεται ἑὸν
ἑσπ' αὐτῶν θεοσεβείας ἡλαυνε. καὶ μὴ
ἔπειρα· καὶ ὁ Ἰσθμὸς δὲ τῆς κατ' αὐτῶν
φόνου ξένος τις ἦν, καὶ οἷος οὐδεπώ-
ποτε ἠκούσθη. τὰς γὰρ ἀμφὶ τὴν Α-
μασίαν καὶ τὰς λοιπὰς τῆς Πόντου πό-
λεις ὅσας κακοῖς πείσεται παροσέτα-
ξε, πᾶσαν ὑπεβόλιον ἀμόπητος ὑπῆ-
κόνησεν. ἔνθα τῆς ἐκκλησιῶν τῆς θεο-
αὐ μὴ δὲ ὑψοῖς εἰς ἕδαφος αὐθις
καπερρίθηοντο, τὰς δὲ δόκλειεσται
ἐκέλευσεν, ὡς αὐτὴ μὴ σινάροντο τις
τῆς εἰωθῶτων, μηδὲ τῶν θεῶν τὰς ὀφει-
λομένης λατρείας καὶ ἀρχαῖς δόξου-
δῶσι. σιωπεῖσται γὰρ οὐχ ἡγεῖτο ὑπὲρ
αὐτῶν παύτας· πῶς γὰρ οἷον τε ἡ τῶν
ἐνοεῖν τῶν μισοῦσται; Φαύλα σινει-
δῶν τῶν λογιζομένων ὑπὲρ δὲ Κων-
σαντίνου τῆς θεοφιλοῦς βασιλέως πρᾶτ-
ταιν ἡμαῖς, καὶ τῶν θεῶν ἰλεοῦσται ἐπέ-
πεισο. ὅθεν ἐκ πύπου παρορμηθεῖς,
τῶν θυμὸν καὶ ἡμῶν ἑπισκίπτει. καὶ
μὴ βραχέα· καὶ δὴ ἀπήγοντο πολ-
λοὶ τῆς ἑπισκόπων, καὶ ἐκολάζοντο
ἀποσφασίως, ὁμοίως τοῖς μισοφύ-
νοῖς τῶν μηδὲν ἠδικηκότες, καμνότερον
ὑπομύροντες τελευτῶν, εἰφει τὸ σῶ-
μα εἰς πολλὰ τμημάτω καὶ ἀκρεορ-
γούμενοι, καὶ μὴ τ' ἀπληθῆ ταύτων καὶ
φελκῶσται τῶν θῶν, τοῖς τῆς θαλάσσης
βυθῶν, τοῖς ἰχθύσιν εἰς βορᾶν ἐρρί-
πλοντο. Φυγαὶ δὲ αὐθις ἐπὶ τοῦτοῖς τῆς
θεοσεβῶν ἀπάντων ὁμοσε ἀνδρῶν καὶ
γυναικῶν σὺ κομῶν ἠπποῖς ἐγίνοντο·
καὶ πάλιν ἀρχοί, ἔπάλιν ἐρημίαι, νά-
παι τε καὶ ὄρη τῶν τῆς χειρὸς θεοῦ πο-
τας ὑπεδέχοντο, καὶ πάντων ἀνακινή-
σαι τῶν δυναστοῦν τ' ὀλέμεν. καὶ μὴ

stodem, quemque norat Con-
stantinum colere, aciem instrue-
re instituit: & ab eo tempore
pios homines imperio suo subdi-
tos misere vexavit. & post alia
quædam: Modus autem & ratio
cædis qua eos perdere constituit,
peregrina fuit, & antea nunquã
ylla sæculorum memoria audi-
ta. Nam Amasiam & reliquas
Ponti ciuitates, quantis malis af-
fligi iussit, omnẽ exuperantiam
crudelitatis superat. Illic ex ec-
clesiis Dei alias deiecit & solo
adæquavit, alias occludi iussit,
ne quisquam eorum qui eas fre-
quentare consueuerant, eo com-
mearet, neve debitos cultus &
vota Deo redderet. Non enim
pro se illa fieri existimabat (quo-
modo enim aliter cogitare po-
tuit qui Deum odit? praua con-
scientia illud secum ipse repu-
tans,) sed nos pro imperatore
pio Constantino omnia agere,
& Deum placare persuasum ha-
bebat. Hac itaque opinione con-
citus, omnem furoris sui impe-
tum in nos intorquere statuit. &
paulo post: Multi episcoporum
sine causa abripiebantur ad sup-
plicium, & puniebantur tamquã
sicarii, qui nihil mali commise-
rant; nouum mortis genus subibant;
corpora eorum primum
gladio in multas particulas dif-
secabantur, deinde post crudele
illud & horrendum spectaculum
in altos maris gurgites, quo a pi-
scibus deuorarentur, abiicieban-
tur. Ad hæc rursus piorum om-
nium fugæ, virorum pariter &
mulierum atque etiam infantium:
& ex Dei seruis alii in agros,
nonnulli in solitudines, quidam
in siluas sese abdiderunt, cum æ-
quæ omnibus nefarius ille bellum
indixisset. Et paucis interiectis:

Cap. 9.

Nisi Deus feruorum suorū propugnator celerrime quod futurum erat prauertisset, & Constantinum famulum suum tamquam lucis quoddam splendidū iubar in obscuris tenebris & caliginosa nocte repente ostendisset, & liberatorem excitasset omnibus, & excelsō brachio ac generosa manu duxisset: cui quidem trophæa victoriæ contra impios, quasi fructum ipsius pietati debitum cælitus largitus est, sacrilegum autem illum vna cum consiliariis omnibus & amicis sub Constantini pedibus proftrauit, Constantini & nostrum omnium Deus. Nam vbi eius infania ad extremam progressa est amentiam, imperator Deo charus non amplius ferendum putauit, sed infita sibi & modesta animi ratione piaque rem reputans, atque seueram iuris regulā cum humanitate & clementia temperans, eos qui tyrannidis iugo opprimebantur, iuandos censet, atque paucis nefariis e medio sublatis, maximam mortalium partem seruare properat. Nam cum antea imperator humanifimus sola clementia vsus fuisset, & miseratus esset nulla commiseratione dignum, impio quidem illi a prauitate neutiquam decedenti, sed potius rabiem suam contra gentes sibi subiectas augenti, nihil clementia illa profuit: afflictis vero & ab immani illa bellua diuexatis, nulla plane fuit salutis spes relicta. Quapropter bonorum ille subministrator Constantinus, nequitix odium cum humanitate permiscens, simul cum Crispo filio, principe humanissimo, ab occidentis vrbe maxima Roma

βασίλεια· εἰ μὴ τὰ χεῖρα τὸ μέλλον ἔσσει·
 δαμ περὶ λαβῶν ὁ τῆς οἰκείων ψυχῶν
 ὑπὲρ μαρτυρῶν θεός, ὡς ἐν βασιλεὺς σκότειν καὶ
 νυκτὶ ζοφωδὲς ἀπὸ φωστῆρα μέγαν ἀ-
 θεώως καὶ σωτῆρα τοῖς πᾶσιν ἐξέλαμ-
 νε· ὁ αὐτὸς δεσποτῆτα Κωνσταντῖνον, ὁ
 ὑψηλῶ βασιλεῖον, γυμναστικῆ δὲ χε-
 ρὲ χεραγωγίσεαι. τοῦτω μὲν οὖν
 αἰωθῶν ἐξ οὐρανῶν κερπὸν δισέβειας
 ἐπάξιον, ἐξήματα καὶ τῶ ἀσεβῶν παρῆι-
 χε νίκης, ὁ δὲ λλιπῆρον αὐτοῖς συμ-
 βούλοις ἀπασι καὶ φίλοις ὑπὸ τοῖς
 Κωνσταντῖνου ποσὶ περιωπῆ κατέβαλεν
 ὁ Κωνσταντῖνον καὶ πάντων ἡμῶν θεός.
 ὡς γὰρ εἰς ἐξάστα μανίας τὰ κατ' αὐτὸν
 ἤλαυνεν, ἐκ ἐτ' ἀνεκτὸν ἐπὶ λογιστά-
 μῳ βασιλεὺς Κωνσταντῖνον ὁ τῶ
 δεῦ φίλος, ὁ ἐμφυτον σὺ φρονα καὶ
 δισέβη συναγαγὼν λογισμὸν, καὶ τῶ
 σεβρὸν τῆ δικαίου ἐξπον φιλανθεσ-
 πία κερρασιμῶν, ἐπαμμῶναι κρίνει
 τοῖς ὑπὸ τῶ τυραννῶν τελευτωρου-
 μῶν καὶ τὸ γε πλείστον ἀνθεσπον
 γῆρος, βασιλεὺς λυμεῶνας ἐκποδῶν
 ποιησάμῳ, ἀνασώσασθαι ὀρμᾶ-
 ται. μόνη γὰρ φιλανθεσπία χρωμῶν
 ἔ φιλανθεσποτῆτου βασιλέως Κων-
 σταντῖνου ὁ παρ' οὗτου χερόν, καὶ
 ὁ οὐ συμπαθείας ἀξί, ὁ ἐλεουῶτος,
 τῶ μὲν δισέβει ἀπὸ ἐγίνετο πλέ, ὁ
 οὐδὲν, τῆ κακίας ἐκ ἀπαλλαθηομῶν,
 αὐξοντὶ δὲ μάλλον πέν καὶ τῆ ὑπο-
 χεῖων ἐθνῶν λυθῆαν· τοῖς δὲ κα-
 κουμῶν οὐδεμία λυ σωτηρίας ἐλ-
 πῆς, ὑπὸ δὲ θεοῦ κατὰ πονου-
 μῶν. διὸ δὴ τῶ φιλανθεσποτῆ μί-
 ξας τὸ μισοπόνηρ ὁ τῆ ἀγαθῶν χε-
 ρηγός, περὶ σῶσιν ἅμα παιδὶ Κε-
 σσω βασιλεὶ φιλανθεσποτῆ τῶ ἀπὸ
 τῆς ἐσπερίων τῆς μεγίστης Ρώμης ἐπὶ

ANNO
CHRISTI
335.

ANNO
CHRISTI
325.

πλώ εἰς τὴν ἑσπέρην καὶ τὴν περὶ τὴν ἑσπέρην, σωτηρίας
 δεξιάν ἀπὸ πάντων τῶν ἀπολλυμένων ἐκ-
 πίνας· παμβασιλεῖ θεῷ Ἐπιφάνει Χρι-
 στῷ σωτῆρι ποδηγῶ καὶ συμμάχῳ ἁγίῳ
 ἄμα υἱὸ βασιλεῖ Κελασσῶ, ἄμφω κύ-
 κλω διετόντες καὶ τῆς θεομισθῶν ἑρα-
 ταξίν, ῥαδίαν πλώ νίκην ἀποφείρον-
 τας, τῆς καὶ πλώ συμβολῆς πάντων ἐξ-
 θυμαελεύσαντων αὐτοῖς καὶ τῆς γνώμης
 ὑπὸ τῆς παμβασιλείας θεοῦ, κατὰ Φη-
 σιν ὁ φιλαληθέστατος Εὐσεβίου ὁ τῆς
 πανδοφίμου Γαμφίλου. Ρουφίνος
 δὲ Φησιν, εἰ καὶ μηδεμίαν μοῖραν τῆς
 γενημένης ἐπὶ Δικινίου παρρησι-
 ατικῆς ἐμνημόνευσεν, ὅμως καὶ αὐτὰ τὰ
 λεξίδια τῆς παρρησιότητος ἀναλεξά-
 μνος, ἐν τῇ συστρασίᾳ. Φησὶ δὲ
 οὗτος· Δικίνιος μὲν οὐδὲ συμβασι-
 λείων, ἀπὸ δὲ τῆς βασιλείας Κων-
 σταντίνου, τὰς ἑλληνικὰς ἔχων δόξας,
 ἐμίσην χριστιανούς· καὶ διωγμὸν μὲν
 παρὰ Φησὶ κατὰ αὐτῶν φόβῳ τῆς βασι-
 λείας Κωνσταντίνου κινεῖν ὑπέσπελλετο,
 λεληθότως δὲ πολλοὺς ἐσκότωσεν·
 παρὰ δὲ Φησὶ καὶ τῆς πάντων
 διωγμὸν ἀνεκίει ἐν τοῖς τῆς ἀνατολῆς
 τόποις, ὡς καὶ πολλοὶ τῆς Χριστοῦ μαρ-
 τυρίας ἀναδείχθησαν ἐν διαφόροις τό-
 ποις. ἐκ δὲ τούτου εἰς ἀπέχθειαν πλώ
 πρὸς αὐτὸν μεγίστην τῆ βασιλείας Κων-
 σταντίνου ἐκίνησαν· ἦσαν δὲ παρὰ δὲ
 λοιποῖς πολέμοι. πάντες μὲν οὗτοι. ὁ δὲ
 λοιπὸν, ὅσοι τῆς Εὐσεβίου τῆς Παμφίλου
 ἀληθείας σωτήρηροι, διετόντες, φασίν,
 ἄμφω τῆς ἑραλίαν, πατῆρ Κωνσταντίνος
 βασιλεύς, καὶ υἱὸς Κρίσπου βασιλεύς, καὶ
 ἔσπευσεν τὴν περὶ τῆς Ἀσίας μέρη
 αὐτῶν ἐξ ἑραπῆ πλώ πορεύειν ποιούμενος· ὁ δὲ πατῆρ Κωνσταντίνος καὶ

in orientem contra tyrannum
 proficiscitur, salutarem dextram
 omnibus percuntibus porrigēs:
 pater simul ac filius, Deo patre
 rerum vniuersarum rectore, &
 Christo filio omnium saluatore,
 duce & auxiliatore vtentes, vn-
 dique acie contra impios cir-
 cumiecta & disposita, perfacilem
 reportant victoriam, cum
 omnia in eo conflietu ex animi
 sententia ipsis complanata essent
 ab omnium imperatore Deo, vt
 testatur veritatis studiosissimus
 Eusebius celeberrimi Pamphili.
 Rufinus vero licet nullam fere
 partem rerum a Licinio gesta-
 rum commemorauerit, tamen
 illius vuculas velut in vnum cor-
 pus colligens, huic commenta-
 rio inseram. sic inquit ille: Lici-
 nius qui vna cum Constantino
 imperatore regnabat, gentiliū
 opinionibus imbutus, odisse cœ-
 pit Christianos: sed Constanti-
 num imperatorem veritus, cum
 aperte eos vexare non auderet,
 multos occultis insidiis perime-
 bat: deinde progrediente tem-
 pore palam omnes in orientis
 partibus persequebatur, sic vt
 plures Christi martyres in diuer-
 sis locis ostenderentur. Ex eo
 tempore maximum sui odium
 Constantino excitauit, factique
 sunt hostes sibi inuicem infensi.
 Hæc quidem ille. Qui vero Eu-
 sebiū veritati adhærere malunt,
 aiunt imperatores ambos, patrē
 Constantinum & Crispum fi-
 lium, diuiso exercitu contra im-
 pium tyrannum profectos, Cri-
 spum quidem filium cum copiis
 suis in Asiam iter intendisse, pa-
 trem vero cum satellitibus suis

per Europam viam confecisse. Impurus vero ille tyrannus omni impietate pariter & cæde pollutus, ex oriente exercitum numerosum ducens contra eos, & magna spirans, Nicomediam venit: & cum probe sciret, pium principem Constantinum Dei sacerdotes magna obseruantia colere, & summo in honore habere, Eusebium Nicomediæ episcopum, qui iam antea illius partibus adhæserat, contra religiosum imperatorem mercede conducit, existimans per illum & illius socios, Constantinum inexpugnabilibus Dei armis munitum e medio tollere. Societatem ergo cū Licinio inquit admirandus ille Eusebius, multis promissionibus ab impietatis focio inductus. Atque hæc ita se habere, ex ipsius Christi amantis imperatoris epistola, quam ad Nicomedienses misit, compertum esse potest. Sic enim in fine illius epistolæ ait: Quis innocentem multitudinem ista docuit: Eusebius videlicet tyrannicæ crudelitatis focius. Nam quod excubaret & omnino vigilaret pro tyranno, ex multis illius rebus gestis facile potest intelligi. siquidem istud episcoporum, eorumque vere episcoporum cædes testantur: istud crudelissima Christianorum persecutio palam clamat. Neque certe de iis quæ contra me egit, hoc loco verba faciam, per quæ aduersariorum contra me concursus quantum fieri poterat, maxime procurabantur, qui oculis tamquam speculatoribus me obseruauit: quin etiam ministerio prope militari, quo tyranno opem ferret, perfunctus est. Ac nemo existimet me im-

Apud Theodorit. li. 7. hist. cap. 10.

της Εὐσέβους τοῖς ἀμφὶ αὐτὸν δορυφόροις πλὴν ὁδὸν διελύνειν. ὁ δὲ μισόθεος, καὶ πάσης ἀσεβείας καὶ μαιφονίας ἔμπλεος, ὅς ἐστιν ἀνατολῶν μὲν πλείους ὅσου στρατῶ κατ' αὐτῶν παρατυπόμενος, καὶ μεγαλαυχῶν ἤρχετο. Φθάσας δὲ εἰς τὴν Νικομηδέων, ἐγκακῶς καὶ εἰδώς πλὴν τῶν θεοφιλοῦν Κωνσταντίνου ψυχῶν σέβουσαν ἐδὼν τῶν θεοδ' ἱερείς, καὶ ὅτι διὰ πάσης ἀγροίτητος, μισοδοτεῖ τῆς Νικομηδέων ἐπισκοπῶν Εὐσέβιον, πάλαι περὶ σφύρα αὐτῶν ὄντα, καὶ τῶν ὁσέβει βασιλέως Κωνσταντίνου, οἰόμενος δι' αὐτῶν καὶ τῶν ἀμφὶ αὐτὸν διελύνει τῶν τοῖς θεοδ' πεφραγμένον ἀκαταμαχίτοις ὄπλοις Κωνσταντίνου. σωπῆσται οὐδ' αὐτῶν ὁ δαυμασὸς Εὐσέβιος, ἐπαγγελίας λιπαρηδὲς παρὰ τῶν σιωασέων αὐτῶν Λικινίου, καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχῃ, ὅς αὐτῆς τῆς φιλοχρίστου βασιλέως ἐπιστολῆς ἐνεστὶ πληροφορητικῶν, ἧς τοῖς Νικομηδέων ἐπέστειλεν, ὡς δὲ πῶς λέγων περὶ τῶν πέλει τῆς ἐπιστολῆς ἧς ὅστιν ὁ ταῦτα διδάξας οὕτως ἀκακῶν πληθῶς; Εὐσέβιος δὲ δηλαδὴ ὁ τῆς τυραννικῆς ἀμότητος συμμύσης. ὅτι καὶ πανταχοῦ ἐτυράνου γεγῆνται περὶ σφύραξ, πολλὰ γὰρ ἐστὶ σιωασῶν. τῶντο μὲν αἱ τῶν ἐπισκοπῶν σφάραξ διαμυρτύρονται, ἀλλὰ τῶν ἀληθῶς ἐπισκοπῶν. τῶντο δὲ ἡ χαλεπωτάτη τῶν χριστιανῶν ἐκδιώξις διαρρήδην βοῶ. οὐδὲν γὰρ τῶν εἰς ἐμὲ γεγνημένων πρὶν αὐτῶν νῦν ἔσθ', δι' ὧν ὅτι μάλιστα αἱ τῶν ἐκείνων μερῶν καθ' ἡμῶν ἐπεματῶντο σιωδρομαί. οὐτῶν καὶ ὀφθαλμοῖς κατὰ σκοπῶν ἐπέμπε καὶ ἐμὸς, καὶ μόνον ἐκ ἐν ὄπλοις τῶν τυραννῶν σιωασέων ἐφερον ἰσχυρίας. μηδ' ἐμὲ ἴσως

AVVO
CHRIST
334

Eusebium, utpote ipsa conscientia conuictū, quanta cum ignominia, mendaciis vndique deprehensis, aggressum esse, primum certos quosdam homines subornare qui pro eo deprecarentur, deinde a me auxilium petere, ne tanti sceleris damnatus, de honoris sui gradu deiceretur? Huius rei testis est mihi Deus, qui tum mihi, tum vobis benignus perpetuo adfit, quod & meum peruertit iudicium, & turpiter a veritate abduxit. Sed diuina prouidentia ad rectam me reduxit viam. Quod & vos nouistis, & cognoscetis amplius. Nam tum omnia gesta sunt ex eius impii, Eusebii, inquam, sententia, qui perniciem omnem adhuc intra cogitationem suam abditam & occultam tenuit. Ac primum, ut cetera illius nequitiae facinora praeteream, audite quaeso, quid cum Theognio, quem impii instituti sui socium habebat, perpetraverit. Ipse quosdam Alexandrinos, qui a fide nostra defecerant, huc mitti iusseram, quandoquidem eorum opera diffidii flamma incensa erat. Sed isti honesti bonique scilicet episcopi, quos vera Concilii diiudicatio ad poenitentiam agendam referuauerat, non solum eos admiserunt ad se, & secum tuto collocarunt, verum etiam illorum deprauatis moribus communicarunt. Quamobrem ingratos istos aliquo pacto puniendos censui, & iussi ut a suis abrepti sedibus, quam longissime relegarentur. Iam nostrum est, ea fide in Deum aciem mentis vestrae intendere, in qua nos semper mansisse constat: & nunc

Θεόν ἐκείνη τῇ πίστι βλέπειν, ἢ πάντοτε καὶ γεγυῆσθαι ἡμᾶς καὶ ἐπι-

πάτοι, μὴ ὅσως νομίζετε σωδρομῆς, ἀπεδὴ ὑπὸ τῆς σιωπῆς αὐτῆς ἡ-
 τῶ μῆτος, μὴ ὅσως δὲ αἰχμῶν τῆ παν-
 ταχόθεν ἐληλεχμένη ψευδοδογία αὐ-
 τῆ σιωπῆς, ὑποπέμπων μὲν μοι
 διαφόρους ἑστῶ ὑπὲρ αὐτῆς ἀξιοῦντας,
 δευτεροῦ μὲν δὲ ἑμῶς συμμα-
 χῶν πᾶσι, ὅπως μὴ ἐπιποσῶτω ἐλε-
 χθῆς πλημμελήματι, τῆς ὑπερβού-
 σης αὐτῶ ἐκπέσει πηλῆς, μὲν τὸς δὲ μοι
 πύτων αὐτὸς ὁ θεός, ὅς ἐμοί τε καὶ ὑμῶν
 φιλαγάθως ἐπιμύθοι· ὅτι καὶ ἐμὲ αὐ-
 τὸς ἐκείνος Εὐσέβιος πειρήσατο, καὶ
 ἀπερῆως ὑφῆρπασεν· ἀλλ' ἡ θεία με
 πρῶτα ἐπιπύω δληδεσάτιω αὐτῆς
 ὁδὸν ἐπανήγαγόν· ὅ καὶ ὑμεῖς ἐπέγνω-
 τε, καὶ ἐπιγνώσατε πάντα μὲν γὰρ ἐπε-
 χθη ἑμῶ αὐτῶ τότε, Εὐσέβιου τῆ δι-
 σίτου λέγω, κατὰ αὐτὸς ἐπόη, πᾶν
 ὅπου κακὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς διανοίας
 ὑποκρυπτόμενος. ἀλλὰ πρῶτα, ἵνα πᾶ-
 λωπα τῆς πύτου σκαμόπιτος ἑμῶ, πᾶ-
 μάστι μὲν Θεογνίου, ὃν τῆς ἀνοσίας
 αὐτῆς πρῶτα ἀρέσεως ἔχῃ κοινῶν, δι-
 πρῶτα, ἀκούσατε, παρακαλῶ. Α-
 λεξανδρίας πᾶσι τῆ ἡμετέρας πίστεως
 ἀναχωρήσαντας, ἐν ταῦτα ἐκεκελεύ-
 κειν ὑποσαλιῶν, ἐπειδὴ διὰ τῆς πύ-
 των ὑπηρεσίας, διανοίας ἡγερέτο πυρ-
 σός. ἀλλ' οὕτοι ὁ καλοῖτε καὶ ἀγαθοῖ
 ἐπίσκοποι, οἱ ἅπασι ἡ τῆς σιωπῆς
 ἀλλήλα πρὸς μετανοίαν ἐτεπήρηται,
 οὐ μόνον ἐδέξασθαι ἐκείνοις, καὶ ἑμῶ
 ἐαυτοῖς ἡσφαλίσαντο, ἀλλὰ καὶ ἐκοι-
 νώνησαν αὐτοῖς τῆς τῆ ἱσίων κακοη-
 θείας. διὰ τῆτο πρὸς ἑμῶ ἀγαθῶν
 πύτοις ἔκρινα πρῶτα. ἀρπυγῆται
 γὰρ αὐτοῖς ἐκέλευσα ὡς πρῶτα πᾶσι
 δευτεροῦ αὐτῶν. νῦν ἡμετέρον δὲ πρὸς
 πρῶτα

ANNO
CHRISTO
325

πρέπει, καὶ διαπεράξασθαι οὕτως, ἵνα
ἐπισκόποις ἀγνοίῃ τε καὶ ὀρθοδόξοις καὶ
φιλανθρώποις ἐχόντες χάρισμα. εἴ-
πες δὲ πρὸς μνήμην τῶν λυμεῶνων
ἐκείνων, ἢ πρὸς ἔπαμον, ἀπερονή-
τως ὄξαφθῆναι πολίτας, ἄρα χρῆ-
μα τῆς ἰδίας πόλεως, διὰ τῆς τῆς δευ-
ποπόλεως τῆς θεοῦ, τῆς ἐστὶν ἐμοῦ, ἐνερ-
γείας ἀνασταλήσεται. ὁ θεὸς ὑμᾶς δια-
φυλάξῃ, ἀδελφοὶ ἀγαπῆτοί. ταῦτα
καὶ τὰ τοιαῦτα ἢ τῆς θεοφιλοῦς βασι-
λέως Κωνσταντίνου ἐπιστολῆ σαφέστα-
τα ἐλάξε πρὸς τῶν ἀσθενοῦς Εὐσεβίου τῆς
Νικομηδείας, ὃς πρὸς φύλαξοῦ μόν-
τον γέροντι τῆς θεομοσιῆς Λικινίου, ἀλλὰ
ἔσσυμύσης καὶ ἵπποργῶς τῆς ἐκείνου
πυρανίδος καὶ ἀσθενοῦς. βασιλεὺς δὲ ἐν-
τὸν δὲ τῆς πλὴν πρὸς καιμύρην τῆς ἐκ-
κλησιαστικῆς ἰστορίας ὑπόθεσιν.

Περὶ τῆς καὶ τῆς ἀσθενοῦς Λικινίου νίκης
τῆς θεοφιλοῦς βασιλέως Κων-
σταντίνου.

ΚΕΦΑΛ. ια΄.

ΛΙΚΙΝΙΟΥ πόινω σὺν στρα-
τῆσιν αὐτῶν ἀπὸ τῆς Νικο-
μηδέων ὄξορμήσαντος ἐπὶ τῶν Βυ-
ζάντων καὶ τῆς θεοφιλοῦς Κωνσταντίνου
τῆς βασιλέως ἐκείσε τότε παρόντων·
τῶν δὲ ἐκατέρων στρατωτικῶν φα-
λάγγων· Χρυσόφορος βασιλεὺς ἐν
κύκλῳ αὐτῶν ἐχουσῶν, ἰδὼν ὁ δλι-
πῆς, καὶ τῶν οἰκείων δὲ στρατιω-
τῶν ἔρημον ἑαυτὸν διασείδμενος, ἐπὶ
τῶν τῶν κρητῶνων ἀσπίδα πρὸς αὐ-
φύλακτων, τὰ μὲν πρὸς τα κρητῶνα
ζῆσθαι ἐσπούδαζεν ἐν Χρυσόπολει τῆ
Βιθυνῶν· ἐπὶ τῶν δὲ τῆς Καλ-
χιδονος ἐστὶ μὴ δωμηδεῖς δὲ, ἰδὼν ἑαυ-
τὸν ἢ δὴ πρὸς τὴν κείμμενον ἵππο τοῖς Κωνσταντίνου ἔ βασιλέως ποσὶν, ὄξεδωκεν
Concil. Tom. 2.

etiam manere decet, omnemque
aetatem ita degere, ut episcopos
integritate vitæ, doctrinæ puri-
tate, tum benignitate etiam in
omnes, eximios habentes, iure
laetemur. Si quis autem temere
pestes illas vel memoria, vel lau-
dibus celebrare audeat; confe-
ssim serui Dei opera (meipsum
dico) poenas suæ audaciæ dabit.
Deus vos, fratres carissimi, in-
columes seruet. Hæc aliaque
his similia pii imperatoris Con-
stantini epistola manifestissime
ostendit de impio illo Eusebio
Nicomediæ episcopo, qui non
solum scelesti Licinii conser-
uator, sed tyrannidis atque im-
pietatis eius minister erat & ad-
iutor. Redeo deinceps ad ec-
clesiasticæ historiæ argumen-
tum.

De victoria quam ab impio
Licinio religiosus imperator
Constantinus reportauit.

CAPVT XI.

LICINIUS igitur ex Nico-
mediensium regione vna cum
exercitu Byzantium progredi-
tur contra imperatorem Con-
stantinum, qui cum illic subsiste-
bat. Sed cum ambas militares a-
cies Christigerum imperatorem
corona cingere videret flagitio-
sus ille, & se a suis ad præstantio-
rum clypeum transfugientibus
desertum conspicaretur, primū
in oppidum Bithyniæ Chryso-
polim (nauale hoc est Calche-
donis) sese abdere cogitabat:
cum vero id non posset, & videret
se sub Constantini pedibus
quasi pronum iacentem, seipsum

ομής, Anno
325
πῆ παν-
αὐ-
μοι
ώτας,
μμα-
ἐλί-
χού-
δὲ μοι
ὕμιν
ἐσὶ αὐ-
καὶ
ία με
αὐτῆς
ἐργω-
ἐπρῶ-
δύο-
πῶ
νοίας
ἵνα τῆ
αὐ, πῆ
οσίας
δὲ-
α. Α-
πῆστος
ελευθ-
ς πύ-
το πύρ-
ἐργαδὶ
ωδδου
ρήκει,
ἐπὶ πῶ
ἢ ἐκαί-
κακοπ-
ερίστος
βῆτες
τατα
πρὸς
καὶ ἐπὶ
πρῆ-